

Magdalena Skálová - Reflektivní balance

Cíl výzkumu: Rozpoznat a popsat různé způsoby motivace ve vlastní realizované výuce a s oporou o tato zjištění formulovat **doporučení** pro učitele a studenty učitelství MŠ.

Výzkumná otázka:

Hlavní VO: Jakým způsobem učitel motivoval děti pro výtvarné činnosti v realizované výuce?

Dílčí VO: Jak děti reagovaly na výtvarné náměty zadané učitelem?

Setkání s akční malbou Evžena Šimery 1. DEN, Otisk houbičkou

Dětem jsem ukázala akční malbu *Evžena Šimery* na PC. Dost těžko pro děti představitelné pouze z obrázků. Musela jsem vše názorně na sobě ukázat, aby si děti udělaly představu, co na sobě cvičenci měli a jak je možné, že za sebou nechávaly na papíru stopy. Ptala jsem se jich, jestli vědí, co udělá houba, když se namočí do vody nebo něčeho jiného tekutého. Některé děti řekly, že bude špinavá, pár dětí řeklo, že bude velká, protože se dívají na *Spongeboba*, což je pohádka, kterou sledují v televizi. *Spongebob* je houba, která žije v moři. Tak jsem se jich ptala, jestli je tedy velký, když je pořád ve vodě. To prý ne, ale když se dostal v jednom dílu do koupelny k nějakému pánovi, tak prý se celý scvrkl, protože ten pán ho nechal položeného na umyvadle a *Spongebob* byl smutný, že nemá vodu. Vedly jsme s dětmi dlouho rozhovor, protože si najednou většina dětí vzpomněla, že tuto pohádku znají a všechny mi jí chtěly vyprávět. Nakonec jsem musela slíbit, že se na pohádku někdy podíváme společně. Tyto rozhovory mi vlastně dost pomohly dostat děti tam, kam potřebuji. Představovaly si cvičence z akční malby jako toho svého pohádkového hrdinu *Spongeboba*. Teď už jen zbývalo jít vše vyzkoušet. Děti zajímalo, co bude houba dělat. Začala jsem mít obavu, aby se situace při samotné činnosti nezvrhla a děti se neválely celé po ploše papíru, protože byly vyprávěním rozváděné. Pro tento případ jsem je nechala na začátku činnosti převléknout do starého oblečení. Výtvarnou činnost jsem měla naplánovanou realizovat venku na školní zahradě, abych nemusela mít obavu o vzniklý nepořádek, protože to často vnímám jako brzdu při výtvarné činnosti. Některé děti strach z nepořádku i ze znečištění oblečení omezuje ve tvoření. Rozložily jsme s dětmi papír na trávník. Připravila jsem jim naředěné temperové barvy a houbičky a nechala je pustit se do díla. Nejprve děti opatrně tvořily otisky, následně čáry houbičkou, trochu se bály, jestli to je tak, jak si představují. Musela jsem je slovně vybízet a začít tiskát s nimi. To zabralo nejvíc. Po krátké době přešly k otisku dlaní, rozmazávání barev dlaní a pár odvážlivců i k otisku chodidla. To vzniklo čistě

náhodou, jak přebíhaly děti po papíru. Napadlo mě, nechat je vyzout, nežli je pořád okřikovat, aby malbu nezničily, jak po ní v botách běhají. Společně se domlouvaly, kde ještě budou tiskát. Celý obraz se postupně začal slévat ve velké skvrny, které pár dětí na závěr pocákalo bílou barvou, kterou jsem jim připravila až na závěr. Prohlížely jsme si společně obraz a povídaly si o něm, co může představovat. V obrazu jsme hledaly stopy, které už bylo těžké najít, pouze jsme odhadovaly. Děti v obrazu viděly oblohu s hvězdami, dráhy pro autíčka a maminčiny barevné šaty. Ptala jsem se jich, jestli to bylo stejné jako to, co jsem jim na počítači ukázala. Na akční malbu Evžena Šimery už dávno zapomněly, byly rozdováděné z činnosti. Víc už jsem se jich na podobnost neptala. Zajímalo mě, co je bavilo. Děti na samotné malbě bavil pohyb, což jsem využila při aktivitě 3. den a také nekontrolovatelné cákání barev. To, že byly upatlaní od barev, které jim různě stékaly po rukou, a nejen po nich, protože některé děti houbičku nevyždímalý, chvátaly k ploše papíru, aby tam barvu rozmázly. Někdo tak činil záměrně a patlal se barvou schválně. Musela jsem zasáhnout, protože se zásoby barev velmi rychle zmenšovaly a nechtěla jsem, abychom s nimi plýtvaly.

Setkání s akční malbou Evžena Šimery 2. DEN, Otisk rostlin

Protože děti činnost předchozí den venku bavila, přesunuly jsme se opět na školní zahradu. Byl z počátku trochu problém zvládnout děti v pozornosti. Některé chtěly běhat po zahradě a volně si hrát. Musela jsem je nechat nejprve vyběhat. Jakmile ale viděly, že začínám připravovat barvy, postupně se přidávaly. Hlavně děvčata. Řekla jsem jim, co chystám, že budeme otiskovat rostliny na papír, tak jako tiskneme razítkem obrázky, nebo děláme na podzim otisk listů, to je baví. Dala jsem jim opět nařaděné temperové barvy a k dispozici houbičky a štětce. Tentokrát jsem zvolila kreslicí karton A4. Předem jsem dětem neřekla, jak mají na rostlinu barvu nanášet. Někdo se zeptal, někdo použil rovnou štětec na nanášení barvy. To bylo zdlouhavé. Vysvětlovala jsem, že pomocí štětce dobře pokryjí celý povrch rostliny, i její záhyby. Děti raději namáčely celou rostlinu do barvy, bylo to pro ně pohodlnější. Vzhledem k tomu, že se jednalo převážně o předškoláky, nebyl problém se zadáním úkolu. Vlastně děti samotné postupně napadalo, co dělat. Nemusela jsem je téměř vůbec slovně vybízet. Oproti předchozímu dni byly ukázněnější, což bylo také menším počtem dětí ve skupině. Byly do činnosti ponořené, některé ani neodpovídaly, když jsem se zeptala, co tvoří. Děti k nanášení barev využily i houbičky. Neptaly se, proč jsem jim je připravila, jen se zeptaly, jestli si je můžou vzít. Nejprve otiskly natřenou rostlinu, nechaly ji přiloženou na čtvrtce a kolem ní houbičkou nanasly jinou barvu. Vznikly hezké kontrasty. Tím mě překvapily, pochválila jsem je za skvělý nápad, to je dost povzbudilo a chtěly tak nanášet barvu

pořád. Ptala jsem se jich, které barvy raději použily. Někdo chtěl zelenou, přesně podle barvy rostliny, jiný červenou nebo modrou. Nakonec hodně dětí tisklo barvy přes sebe a ty pak splynuly. Raději vybíraly červenou, zelenou a modrou barvu, také proto, že byla výrazná. Žlutou barvu míchaly s ostatními, aby byla výraznější. Zajímalo mě nanášení barev na rostliny, jak se jim dařilo, natřít rostliny štětcem, protože jsem viděla, že je to nebaví. Při hodnocení vyplynulo, že se jim lépe nanášela barva namočením rostliny rovnou do barvy a na silnější rostlinky štětcem. Některé rostliny bylo těžké otisknout, protože byly příliš slabé, jako například jetel luční. Pro děti byla činnost zajímavá, důkazem bylo to, že si někteří vytvořily více obrázků. Vznikl tím ale také problém, že neurvale trhaly větší množství květů na zahradě a když se jim nelíbily, tak je hned zahodily. Musela jsem je usměrnit. Nabádala jsem je, že jim stačí malé množství rostlin a mohou si je mezi sebou půjčit. Zda by to tak nešlo udělat. Pár dětí to zkusilo. Z obrázků jsme si v trávě udělaly malou výstavu, kolem které jsme chodily a povídaly si o nich. V obrázcích děti viděly např. rozkvetlý záhon, ještěrku, páva schovávajícího se v keři, knoflíky.

Setkání s akční malbou Evžena Šimery 3. DEN, Malba v písku

Využila jsem motivace z předchozích dnů a připomněla dětem cvičence z akční malby *Evžena Šimery*. Bylo nutné ještě děti více motivovat. Vzpomínaly jsme společně jak také lesní zvěř nechává za sebou stopy ve sněhu či v hlíně. Na to si děti pamatovaly. Snažila jsem se jim napovídat, jak bychom za sebou mohly nechat stopy, když nebudeme mít barvy. Chtěla jsem s nimi malovat do písku, ale potřebovala jsem je k tomu navést. Na zahradě děti hledaly, kde udělat stopu. Bylo sucha, takže nikde žádné bahno, do kterého by bylo možné stopu otisknout. Odkryla jsem pískoviště a řekla jim, že tady můžeme dělat stopy. Některé děti to napadlo a vítězoslavně hlásily, že budeme chodit po písku jako po poli. Uznale jsem přikývla, jak to dobře vymyslely. Přes pískoviště hned běhaly, takže za chvíli bylo pískoviště samá brázda. Vybízela jsem děti, aby zkusily do písku něco namalovat. Děti nejprve jen prsty malovaly do písku. Později se více uvolnily a různě písek hrnuly, skákaly do písku a o to mi v tomto úkolu šlo. Doslova začaly řídit a hecovaly se mezi sebou. Malby takto vytvořené doplňovaly i bábovičkami zapomenutými v písku a domalováním linií prsty. Nalézaly ve vytvořených malbách a liniích různá zvířata, představovaly si, že jsou tam strašidla, stopy dinosaurů, obrů apod. Někdo přesnými tahy maloval stopu ptáka, nebo medvěda, jiný chtěl do písku otisknout celé své tělo a zajímalo ho, jak bude obraz vypadat, jestli bude poznat, kterou část těla do písku otiskl. Jedna dívka skočila do písku, a když se podívala, co svým skokem vytvořila, připomínalo jí to strašidlo a stín jejího těla jí dotvářel tuto představu. Natolik se zapálila do činnosti, že zhruba deset minut stála v písku a

hrála si se svým stínem, který tvořil obraz na písku. Děti si tuto aktivitu užívaly, nejvíce je bavilo válet se v pískovišti celým tělem. Být v tuto chvíli v oblecích gymnastů a nanášet barvu celým tělem na papír, vznikl by určitě zajímavý obraz. Musela jsem rychle reagovat a ptát se dětí, co kde v písku vidí. Obraz byl neustále v pohybu, protože děti nezadržitelně neustále někam něco hrnuly, přesypaly a dokreslovaly. Z dálky mohla celá činnost působit spíše jako nahodilá spontánní hra na pískovišti nežli záměrná výtvarná tvorba.